

Language and Culture Archives

Wateké kantiil

KARIJOREDJO, Paidie

©1999, SIL International

License

This document is part of the SIL International Language and Culture Archives.
It is shared 'as is' in order to make the content available under a Creative Commons license:

Attribution-NonCommercial-ShareAlike
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>).

More resources are available at: www.sil.org/resources/language-culture-archives.

Wateké kantyil

Wateké kantyil

Karakter van dwerghert

Naverteld
in het Surinaams Javaans
door
Paidie Karijoredjo

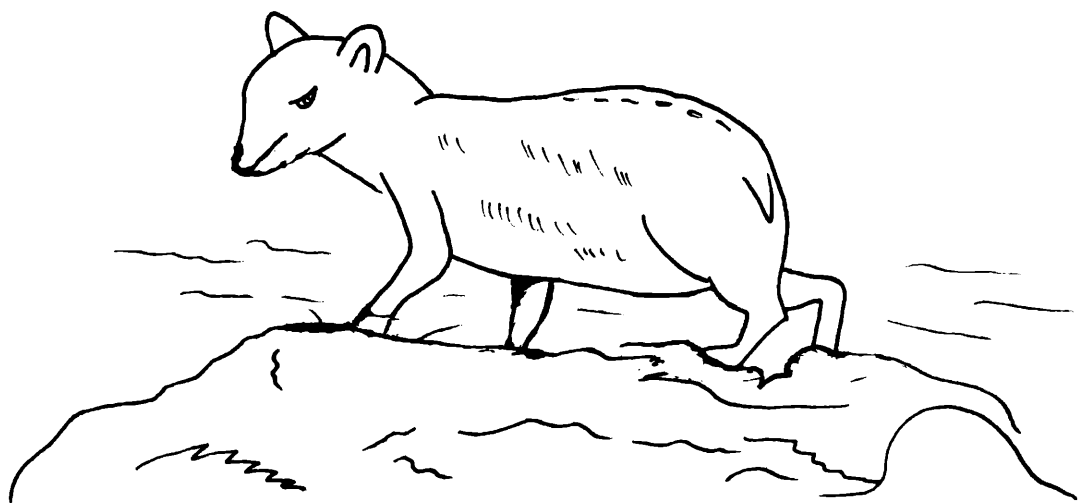
Instituut voor Taalwetenschap
Paramaribo

Illustraties: Cora Gillett (met medewerking van Ypie Doelman)
Samenstelling: Linda Speyers
Computerwerk: Edward Speyers
Redactie Nederlandse tekst: A. L. Bosch

Serie leesboekjes in het Surinaams Javaans
Instituut voor Taalwetenschap (SIL)
Postbus 1919, (Andirastraat 54)
Paramaribo-Zuid, Suriname

© 1999 Instituut voor Taalwetenschap
Alle rechten voorbehouden
D
Printed in Suriname

Wateké kantyil

Iki dongèngané pak Sakiran sing manggoné ing sakwijiné désa. Dèkné pengalamané nenandur, mulané ya diparabi jeneng pak Tani. Pak Sakiran tandurané timun jan nyenengké, awit kétok ijuh-ijuh lan wohé ya ndemenaké. Nanging pak Sakiran sak ungsuman iki rodok mumet ngrasakké, awit dongé wantyiné ngunduh timuné siji waé kok ora ènèng sing apik. Dèkné sedi, awit sandang-pangané, namung njagakké sangka sing nenandur.

Wateké kanyil

Pak Sakiran mikir: “Kéwan apa ya sing ngrusak tanduranku iki?” Pak Sakiran mulih karo mikirké kepriyé sing bakal bisa ngenèng kéwan kuwi mau.

Tekan omah pak Sakiran sakbaré mangan terus njikuk sepédahé lan budal nang alas nggolèk pulut, awit dèkné arep nggawé pasangan kanggo kéwan sing seneng ngrusak tandurané. Dongé dèkné tekan ngalas, terus nemu kayu sing okèh puluté. Pak Sakiran sedina muput mepeng nggolèk pulut nganti éntuk sak èmbèr.

Wateké kanyil

Puluté terus leté dina diéntra lan dipasang nang kayu kaya manungsa kaé. Dikèki sirah, tangan, sikil lan dinggoni topi. Sakbaré terus dientyepké nang tengah-tengahé kebon sing ditanduri timun.

Soréné kanyil teka arep mangan timun. Kanyil alon-alon mlebu nang kebon sing ditanduri timun karo pak Sakiran. Dèkné kagèt weruh wong malang kerik nang tengah-tengané kebon. Kanyil mikir: “Luh, wis surup ngéné kok sing nduwé kebon durung mulih, ya.” Nanging kanyil sangking ngelihé dèkné nékat njajal ngepèk timun siji terus dipangan.

Wateké kanyil

Sakbaré mangan timun siji kanyil terus mikir: “Luh, wongé kok meneng waé, ya.” Kanyil kuwi pantyèn nduwèni watek sembrana, dasar wis mangan timun entèk siji, mulané ya metu pikirané ala. Pikirané: “Aku tak njajal ngepèk timun siji menèh, nèk wongé ijik meneng waé, arep tak tempiling tenan.”

Kanyil terus ngepèk timun siji menèh, nanging dèkné sing ngepèk timuné karo nyedeki wongé. Timuné terus dipangan mak kremus-kremus nganti entèk timuné siji.

Sakbaré, kanyil terus nglirik wongé lan dèkné weruh nèk wongé meneng waé. Kanyil mikirké: “Ngentèni apa menèh?”

Wateké kanyil

Dèkné ngadek mak nyat lan wongé ditempiling mak tyepret nang sirahé.

Jalaran wong iku mau ora wong tenan nanging pulut sing diéntra wong karo pak Sakiran, dadiné kanyil ya terus temèmplèk, ora bisa utyul menèh. Lah nang kono kanyil terus bingung. Sangking bingungé sikilé sing ora gupak pulut jawané dinggo ngutyuli sing temèmplèk nang pulut, nanging saiki malah mèlu kanyil pisan. Dadiné kanyil sikilé kabèh papat malih kelèt nang puluté sing dipasang karo pak Sakiran. Dèkné saiki ora bisa apa-apa tanpa géyang-géyong nang kono

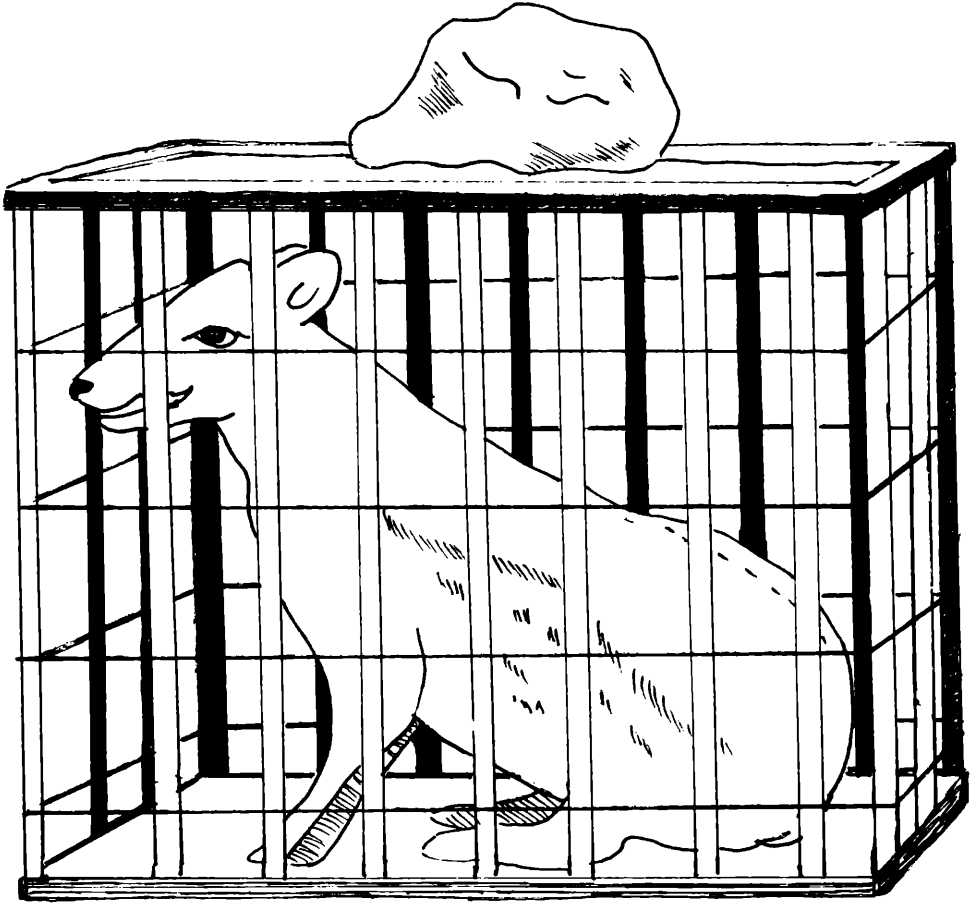

Wateké kanyil

nganti pak Sakiran teka nang keboné menèh leté dina.

Pak Sakiran tekan keboné weruh nèk sing tukang nyolongi timuné temèmplèk ngrangkul puluté karo matané kelam-kelom. Kanyil terus diutyuli sangka puluté lan dipanggul mulih karo pak Sakiran. Tekan omah kanyil dilebokké kas lan nduwuré ditindihi watu. Pak Sakiran sangking keselé dina iku, terusan waé dèkné mapan turu.

Ing wantyi iku asuné tanggané mlaku-mlaku nang sebelah omah, terus dèkné nggumun weruh kanyil dikurungi kas iku. Asu terus takon

Wateké kanyil

karo kanyil: “Luh ’tyil, kowé iku ngapa nang kono? Kepriyé kowé kok nganti ketyekel tanggaku ta, ’tyil? Lah saiki arep kepriyé kowé, ’tyil?”

Kanyil sing nyauri asu ya kepénak waé: “Aku ora kepriyé-priyé, ’su, awit aku nang kéné iki arep dipèk mantu karo pak Sakiran. Kowé lak ngerti ta, ’tyil, nèk tanggamu iku nduwé anak wédok sing wis gedé? Lah, ya iku sing arep dikawinké karo aku.”

Asu terus takon: “Mosok ya ta, ’tyil? Lah kok kowé dikurung ndisik, nèk arep dipèk mantu?”

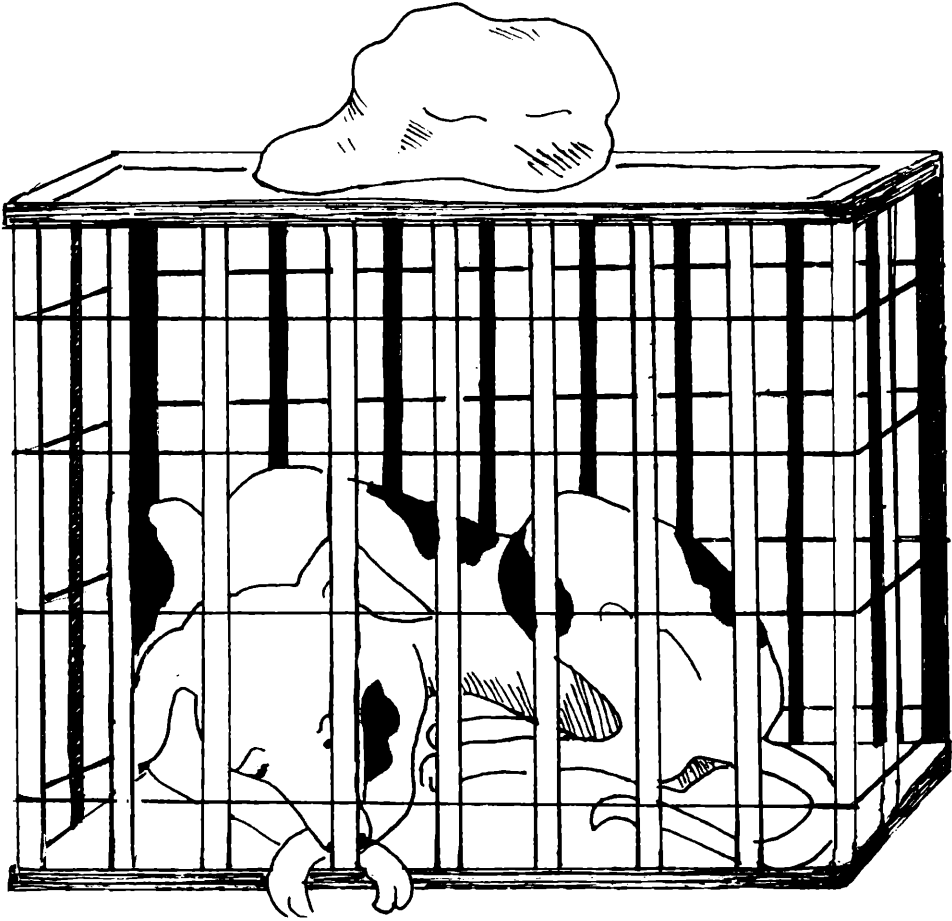
Wateké kanyil

Kanyil semaur: “Ya, ’su, awit pak Sakiran wedi nèk aku mlayu lunga, mengko ndak anaké wédok ora payu kawin menèh.”

Asu terus ngomong: “Aku iki jan nggumun tenan karo pak Sakiran. Aku sing dadi tanggané pirang-pirang taun ora tau ditari ’kon dadi mantuné. Lah kowé sing lagi wingi waé nang désa kéné kok dipeksa ’kon dadi mantuné.”

Kanyil saiki terus takon karo asu: “Apa kowé kepéngin dadi mantuné pak Sakiran, ’su?”

“Ya ’tyil, sakjané aku wis suwi banget sing kepéngin dadi mantuné pak Sakiran.”

Wateké kanyil

“Ya, nèk kowé kepéngin dadi mantuné tenan, ’su, énaké ya ngéné waé. Kowé saiki perlu manut aku. Watu sing nang nduwuré kamarku iku digèrèt bèn tiba. Kowé terus mréné mlebu lan aku tak lunga waé. Aku tak ngalah waé, awit kowé sing wis pirang-pirang taun kepéngin dadi mantuné pak Sakiran lan kowé ya tanggané pisan.”

“Ya ’tyil, aku gelem manut omonganmu. Aku ora ngerti nèk kowé iku melasan ngono, ’tyil. Aku maturkesuwun, ya ’tyil.”

Asu terus mlebu nang kasé, terus ditindihi watu menèh karo kanyil lan dèkné njrantal sipat kuping sing mlayu lunga.

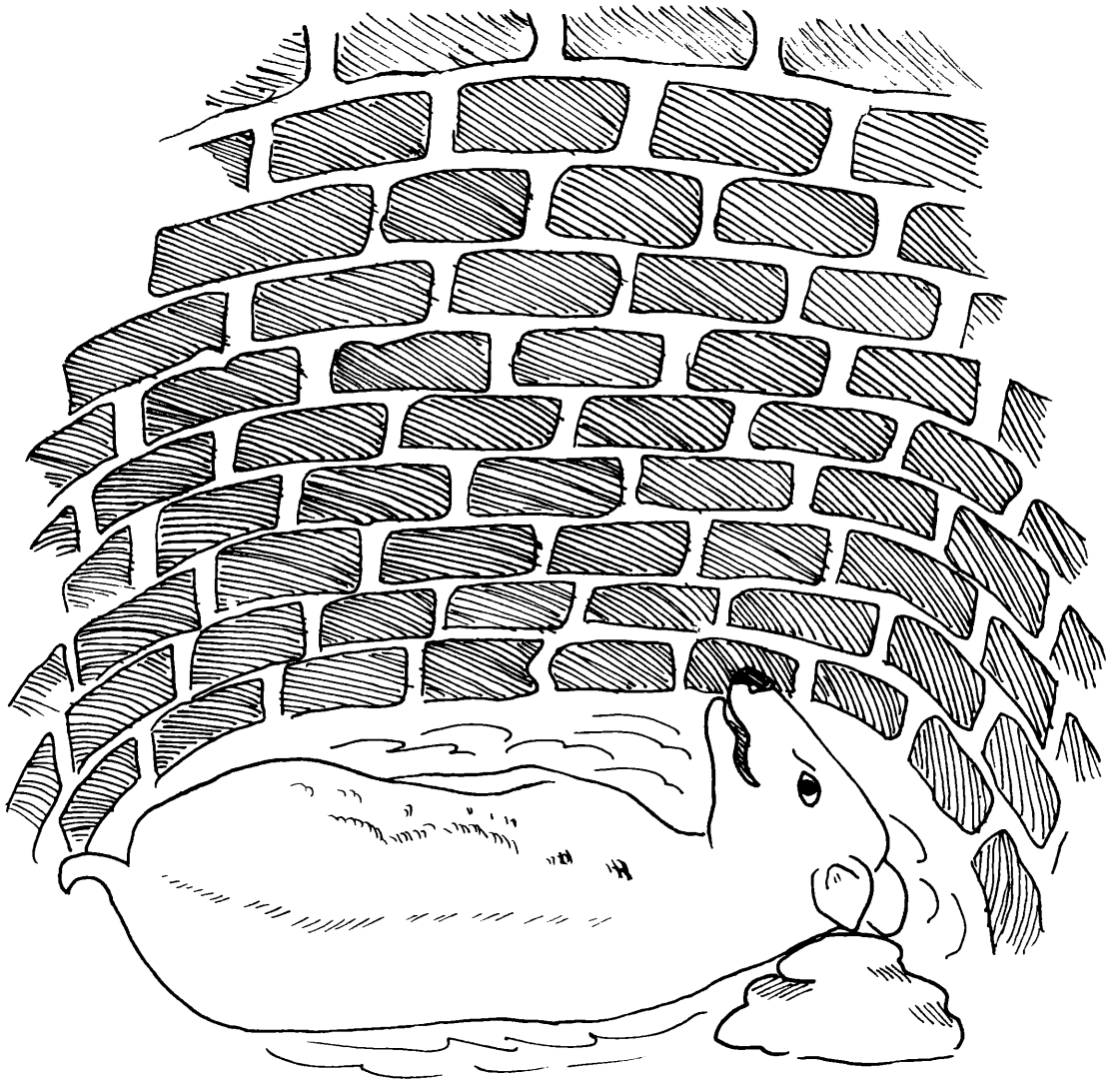

Wateké kanyil

Ora let suwi pak Sakiran tangi, terus sakwat dèkné niliki kanyil. Dèkné kagèt weruh nèk kanyil wis ora ènèng nang njero kono, nanging asuné tanggané. Dèkné mikir nèk kanyil wis dipangan karo asuné tanggané.

Pak Sakiran sangking ingut-inguten terus asuné dipentungi nganti ora kuwat mlaku. Tanggané sing nduwé asuné, uga mèlu jèngkèl lan mèlu ngréwangi mentungi asuné pisan.

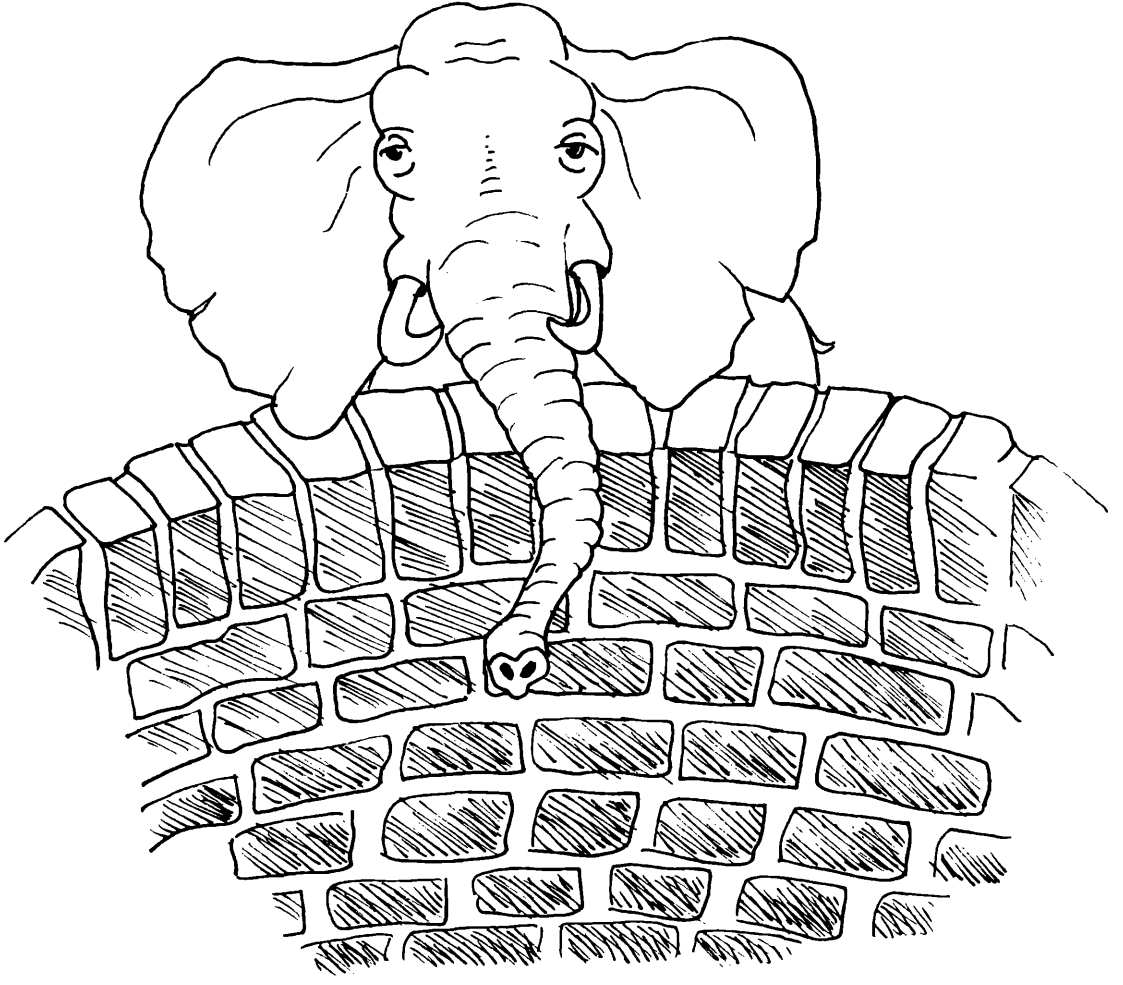
Ing wantyi iku kanyil wis lunga adoh sangka désa kono. Dèkné mblayu karo bungah atiné, awit dèkné saiki wis ora usah sangsi menèh nèk bakal dibelèh karo pak Sakiran. Nanging kebungahané

Wateké kanyil

kanyil namung sediluk lan dina iku pantyèn apes awaké kanyil. Awit lagi bar waé sing utyul sangka kas, kok ya saiki gejegur sumur sing ora ènèng banyuné. Kanyil bisané gejegur sumur mau, awit dèkné sing mblayu karo singsot-singsot ora weruh nèk ngarepé ènèng sumur asat. Kanyil saiki entèk-entèkané tingak-tinguk nang njero sumur karo mikir kepriyé sing bakal metu sangka sumuré. Dèkné sangking keselé terus ngglétak nang njero sumur karo nyawang nduwur.

Menawa ènèng rong jam suwéné kanyil sing lèyèh-lèyèh karo mikir kepriyé sing bakalé bisa

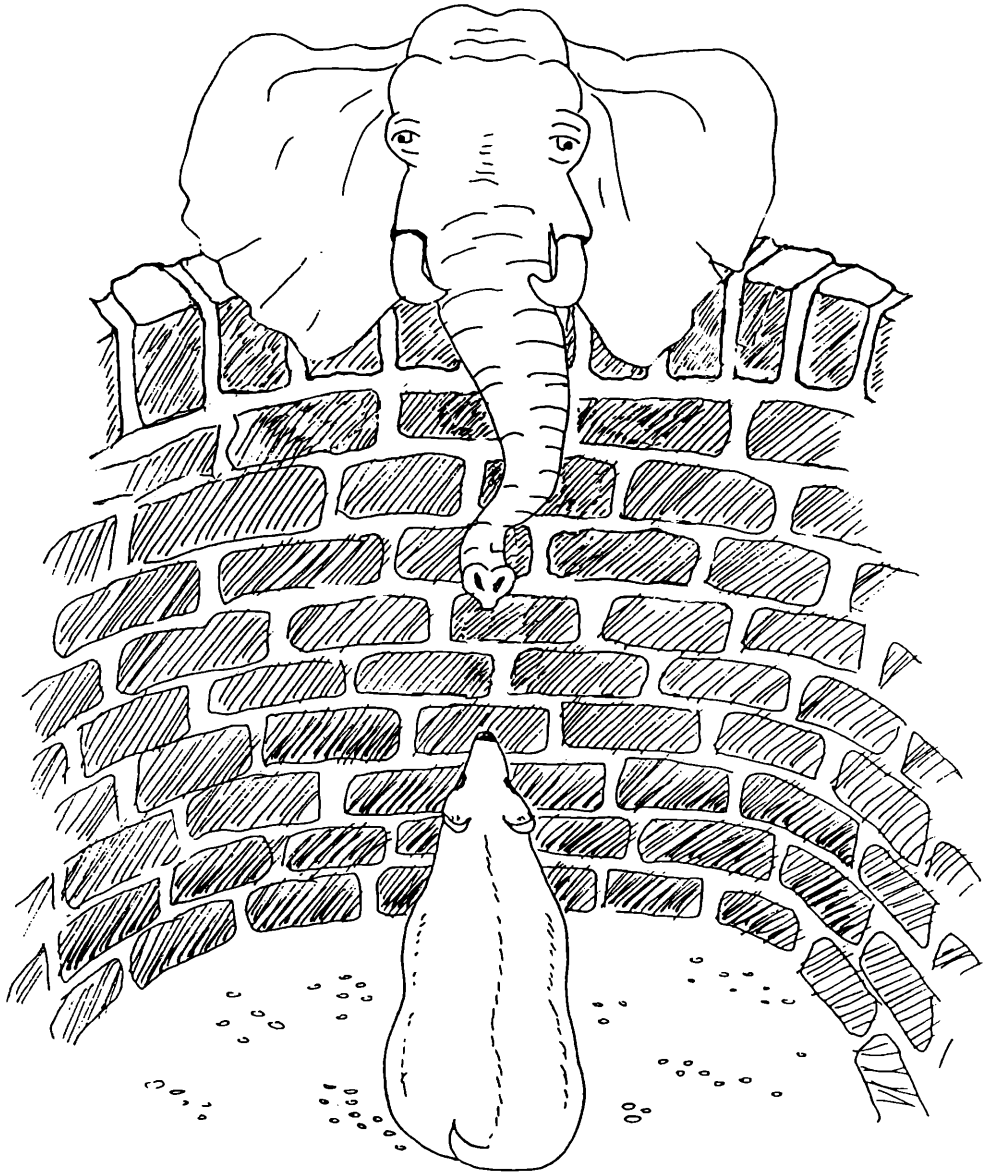
Wateké kanyil

metu menèh. Terus ndilalahé kok ènèng gajah liwat. Gajah kagèt weruh kanyil nang njero sumur kono. Terus takon: “Luh, kowé ngapa nang sumur kono, ’tyil?”

Kanyil semaur: “Aku iki nyawang méga.”

Gajah terus takon: “Lah nyawang méga kok sangka njero sumur, ’tyil?”

Kanyil sing semaur: “Kowé iku pantyèn gajah goblok namung kokèhan gajih. Apa kowé ora ngerti, nèk kowé nyawang méga sangka njero sumur, kowé bisa weruh isiné sak njeroné méga kabèh?”

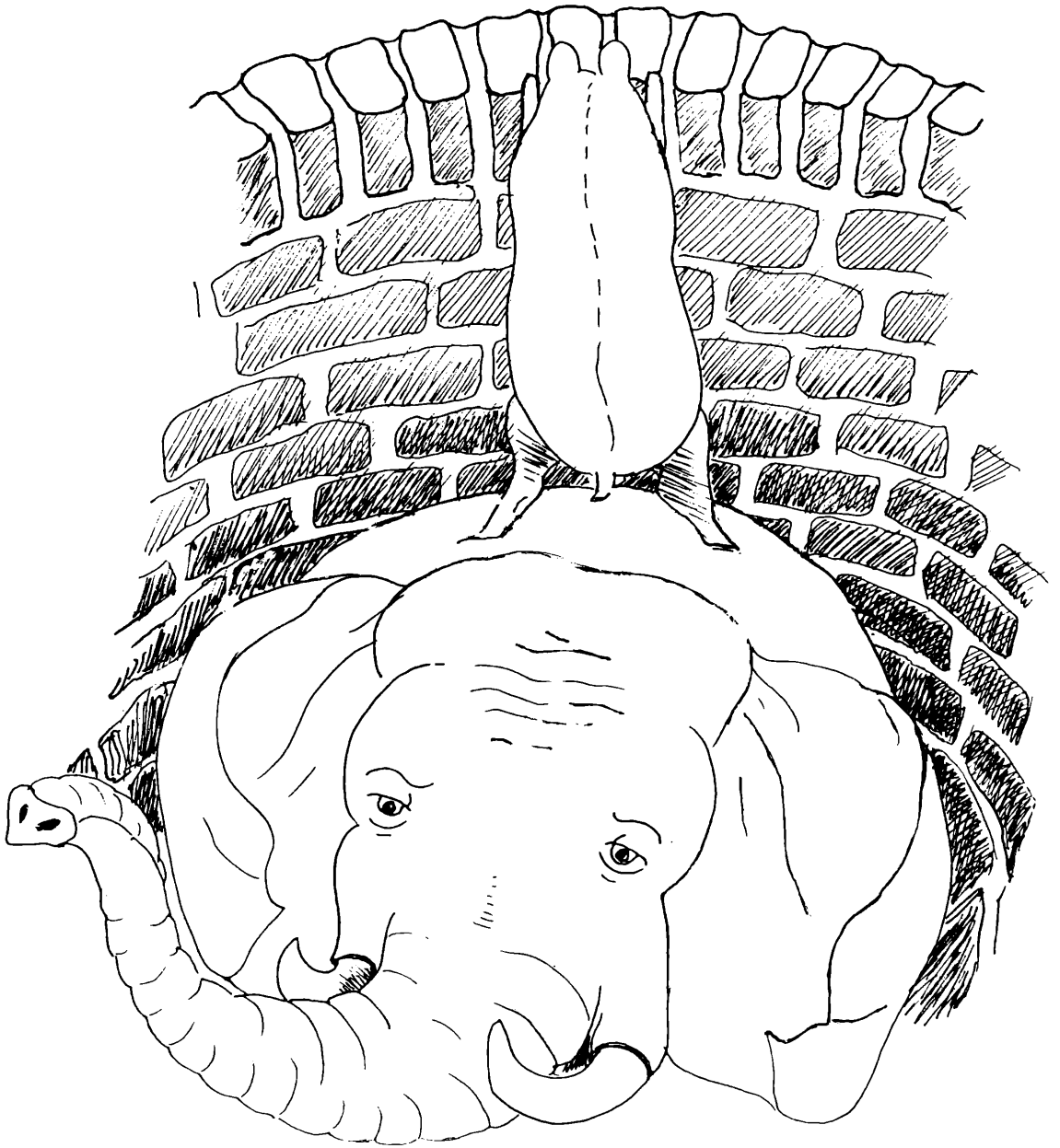

Wateké kanyil

Gajah malih gebimbang karo pengomongané kanyil lan takon: “Lah aku bisané nyawang isiné méga kaya kowé iku kepriyé, ’tyil?”

“Lah nèk kowé uga kepéngin ngalami kebangahan sing tak alami ing wantyi iki, ya mréné nyemplung aku tak ngalah minggir waé.”

Gajah tanpa mikir sing apik ndisik terus sakwat njegur nang sumuré. Gajah iku awaké gedé, mulané nang njero sumur dèkné ya ora bisa obah rana apa réné.

Wateké kanyil

Kanyil sangking pinteré terus munggaah antyik-antyik gajah. Dongé wis tekan nduwur dèkné terus nyemoni gajah: “Dipénakké sing nyawang isiné méga, ya ’jah?”

Dadiné gajah pasi nang sumur kono ora bisa metu tekané patiné.

Mulané tekané sepréné ènèng tembung:
“Senajan kowé pinter, aja nganti kaya kanyil.”

